

Handläggare
Hanna Bergsten
Telefon: 08-50808444

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd

Remiss om beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL

Svar på remiss från Kommunstyrelsen, KS 2023/280

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvarar med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Personer med funktionsnedsättning förvärvsarbetar i lägre utsträckning än andra grupper i samhället, har lägre utbildningsnivå och försörjer sig i stor utsträckning genom ekonomiskt bistånd eller socialförsäkringssystemet.

Socialförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen ser ett behov av att erbjuda individanpassade stödinsatser till personer med psykisk funktionsnedsättning och till personer som tillhör personkrets 1 eller 2 inom lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet är att insatserna ska vara ett komplement till eller en övergång från insatserna sysselsättning och daglig verksamhet till arbete.

Socialförvaltningen föreslår därför, i samråd med arbetsmarknadsförvaltningen och juridiska avdelningen, att insats i form av särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier, som i nuläget erbjuds inom verksamheterna Alfa och Iwork, ska föregås av ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL. Biståndsbeslutet ska fattas av berörd stadsdelsförvaltning. Förslaget lämnas mot bakgrund av gällande lagstiftning som föreskriver att individuella åtgärder av den typen som idag tillhandahålls av verksamheterna Alfa och Iwork ska föregås av ett biståndsbeslut. Förslaget är en del av implementeringen av stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning
Stadsdelsdirektörens stab

Lindhagensgatan 76
Box 49039
100 28 Stockholm
Växel 08-508 08 000
Fax
kungsholmen@stockholm.se
www.stockholm.se/kungsholmen

Kungsholmens stadsdelsförvaltning är ombedd att svara på remiss avseende ovanstående förslag om biståndsbedömd insats. Remissen avser även bilagda riktlinjer för handläggning av insatsen samt

förslaget att socialnämnden i samverkan med arbetsmarknadsnämnden ska utarbeta tillämpningsanvisningar.

Bakgrund

Stockholm stads strategi för arbetsmarknadsinsatser, som antogs av Kommunfullmäktige den 14 juni 2021, stadgar att alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva och inkluderas i samhället. Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvarsområde men kommunen är en viktig aktör på lokal nivå i samverkan med Arbetsförmedlingen. Den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning ska inom ramen för socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) och socialtjänstens verksamhet främjas. För att stödja stadens målgrupper till egen försörjning och nå de personer som statliga insatser inte når tillhandahåller Stockholm stad arbetsmarknadsinriktade insatser. Stadens arbetsmarknadsinsatser och stöd har tydligt jobbfokus och det primära syftet är att den enskilde ska komma ut i arbete eller börja studera.

Insatser för personer tillhörande socialpsykiatrins målgrupp och personer med personkretstillhörighet 1 eller 2 inom LSS

Staden har riktade insatser till personer inom socialpsykiatri och till personer med personkretstillhörighet 1 och 2 inom LSS.

För personer som ingår i målgruppen för socialpsykiatriska insatser finns sysselsättning, vilken är en insats som beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL och är ett individuellt anpassat stöd till individer i yrkesverksam ålder. Insatsen riktar sig oftast till personer som inte arbetar eller studerar och som inte aktivt söker arbete. Syftet med insatsen är att öka individens livskvalitet och bidra till återhämtning, det kan bland annat handla om att bryta isolering, delta i social gemenskap och få struktur på dagen.

För personer som omfattas av LSS personkrets 1 eller 2 och är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig finns insatsen daglig verksamhet. Insatsen kan bestå av både aktiviteter och produktionsinriktade uppgifter. Syftet är att främja delaktighet i samhället och utveckla den enskildes möjlighet till arbete.

Kompletterande insatser inom Alfa och Iwork

I dagsläget erbjuder arbetsmarknadsnämnden i viss utsträckning kompletterande insatser till målgrupperna inom socialpsykiatri och LSS genom insatser inom Alfa och Iwork.

Alfa är en verksamhet inom stadens Jobbtorg som vänder sig till personer med psykisk funktionsnedsättning i åldrarna 18 – 64 år och som är bosatta i Stockholm. För att ta del av stödet från Alfa ska

personen ha kontakt med socialpsykiatrin och stå utanför arbetsmarknaden, men ha en önskan om arbete eller studieplats. Metoden som används är Individual placement and support (IPS), vilken innebär att personer med psykisk funktionsnedsättning som vill börja arbeta får stöd av en arbetsspecialist att snabbt söka arbete. Arbetsspecialistens roll är att ge ett samordnat och individanpassat stöd från myndigheter, anhöriga, vänner och arbetsgivare. Syftet är att personer med hög psykisk funktionsnedsättning ska komma i arbete på öppna arbetsmarknaden. Metoden har hög evidens både nationellt och internationellt och i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd har IPS högsta prioritet.

Iwork är arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet för personer tillhörande personkretstillhörighet 1 eller 2 enligt LSS. Iwork riktar sig till personer som uttrycker en önskan om arbete eller studier. Verksamheten är som ett komplement till daglig verksamhet eller som övergång från daglig verksamhet till arbete på öppna arbetsmarknaden. Personer som har kontakt med Iwork erbjuds individuell coachning för att hitta arbete eller börja studera, metoden som verksamheten utgår ifrån är supported employment (SE). Denna metod innebär att den enskilde får stöd av en jobbcoach till studier eller att finna ett arbete som fungerar och är hållbart i längden. Utgångspunkten är den enskildes önskemål, kunskaper och förmågor. Den som får stöd behöver inga särskilda förkunskaper, ingen arbetsträning och behöver inte ha arbetat i skyddade former innan. Verksamheten tar emot personer efter intresseanmälan från handläggarna på stadsdelsförvaltningarna eller från daglig verksamhet.

Ärendet

De övergripande målen för Stockholms stads arbetsmarknadsinsatser är hög sysselsättningsgrad, i enlighet med stadens hållbarhetsmål, lågt behov av försörjningsstöd på grund av arbetslöshet och en god kompetensförsörjning för arbetsgivare.

Personer med funktionsnedsättning förvärvsarbetar i lägre utsträckning än andra grupper, har lägre utbildningsnivå och försörjer sig i hög utsträckning genom ekonomiskt bistånd eller socialförsäkringssystemet. Det är därför viktigt att stödja och hjälpa personer med funktionsnedsättning till arbete eller studier, framförallt den yngre målgruppen som har haft svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Individanpassade och arbetslivsinriktade insatser skulle därmed bidra till ökade förutsättningar för målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.

Enligt 3 kap. 2 § SoL ska socialnämnden främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning. I 15 § 4 p. LSS framgår även att kommunen ska medverka till att personer som tillhör personkretsarna får tillgång till arbete och studier.

De arbetsmarknadsinsatser som finns inom Stockholm stad erbjuds främst av Jobbtorg Stockholm och riktar sig till de målgrupper som staden arbetar med. Genom Jobbtorg Stockholm ska stadens medborgare erbjudas likvärdig service och tillgång till arbetsmarknadsinsatser.

I Stockholms stads strategi för arbetsmarknadsinsatser klargörs att målgrupper som inte har försörjningsstöd men som har kontakt med någon annan enhet inom socialtjänsten i stadsdelsförvaltningarna kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser, exempelvis de tillhörande socialpsykiatrin och LSS. Förutsättningarna är bland annat att det ska finnas ett behov av arbetsmarknadsinsats, att Arbetsförmedlingen inte har kunnat erbjuda lämplig insats och att biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen har fattats. Strategin innebär ett tydliggörande under vilka förutsättningar arbetsmarknadsinsatser inom Jobbtorg kan erbjudas personer ur socialpsykiatrins målgrupp och personer tillhörande personkrets 1 eller 2 enligt LSS.

Bistånd enligt SoL

4 kap 1 § SoL stadgar att ”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.”.

Inom ramen för 4 kap. 2 § SoL finns möjlighet för socialnämnden att ge ”bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det”, bestämmelserna medför ingen rättighet för den enskilde eller skyldighet för kommunen. Med stöd av 4 kap 2 § SoL kan kommunfullmäktige besluta att personer med visst behov kan få en viss insats som ett komplement till insats som beviljas med stöd av 4 kap 1 § SoL. Beslut om insats enligt 4 kap 2 § SoL kan inte prövas genom förvaltningsbesvär utan endast i form av laglighetsprövning enligt kommunallagen. Beslut enligt 4 kap. 2 § SoL ska alltid föregås av avslag enligt 4 kap 1 § SoL för att den enskilde ska få ett beslut som kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Stockholm stad behöver stärka tillgången till mer arbetsinriktade stödinsatser för personer med funktionsnedsättning som alternativ eller komplement till sysselsättning och daglig verksamhet. Som en del av stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser föreslår Socialförvaltningen, i samråd med arbetsmarknadsförvaltningen och juridiska avdelningen, att insats i form av särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier, som idag tillhandahålls av Alfa och Iwork inom arbetsmarknadsförvaltningen, ska föregås av ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL. Beslutet ska föregås av ett avslagsbeslut enligt 4 kap. 1 § SoL. Insatserna med IPS och SE är inte att betrakta som uppsökande, förebyggande eller rådgivande och därav krävs ett biståndsbeslut. Biståndsbestämmelserna i SoL ska utgöra grunden för att utreda, pröva och besluta om IPS och SE.

Det primära syftet med insatserna är att ge stöd i övergång till och start av arbete på öppna arbetsmarknaden. De särskilt individanpassade stödinsatserna ska ses som ett komplement till sysselsättning och daglig verksamhet och avsikten är att erbjuda stöd till målgrupperna under en begränsad tid.

Genom att stödet från Iwork och Alfa blir biståndsbedömda insatser integreras insatserna i ordinarie handlägnings- och uppföljningsprocesser. Det kommer innebära att handläggarna skickar beställningar till arbetsmarknadsförvaltningen som i sin tur ska upprätta och svara med en genomförandeplan inom angiven tid. Möjligheten till uppföljning och att ytterligare individanpassa innehållet ökar. Resultaten utifrån uppsatta mål blir mätbara och skapar förutsättningar för att kvalitetssäkra insatsen. Förslaget bidrar även till ökad rättssäkerhet. Det ger också förutsättningar att uppmärksamma andra behov av stödinsatser.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

För mer information avseende kriterier för att beviljas den aktuella insatsen, hänvisas till bilagan *Riktlinjer för särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2§ Socialtjänstlagen (Sol)*.

Förberedelser

Införandet av förslaget kommer innebära förberedelser för stadsdelsförvaltningarnas LSS- och socialpsykiatrienheter i form av kunskap om riktlinjer, metodstöd och handlägningsprocessen. För arbetsmarknadsförvaltningen kommer det finnas behov av kunskap om beställningsstruktur, hur genomförandeplaner upprättas samt tillgång till ParaSol. Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utarbetar tillämpningsanvisningar för handläggning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen och har behandlats i pensionärsrådet. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att ta del av tjänsteutlåtandet, eventuella synpunkter framgår av separat skrivelse.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen har huvudsakligen en positiv inställning till förslaget avseende beslut om särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap 2 § SoL. Det skapar förutsättningar för att fler ska komma i arbete och på så vis även få bättre ekonomiska förutsättningar. Andra positiva effekter är att det bidrar till social gemenskap och delaktighet. Förslaget går i linje med Stockholms stads Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018 – 2023.

Förslaget med att insatserna Alfa och Iwork blir biståndsbedömda innebär en större rättssäkerhet i form av handläggning, dokumentation och systematisk uppföljning. Genom uppföljning kan insatserna individanpassas ytterligare och nya behov kan uppmärksammas och påtalas.

En risk med förslaget är att färre får tillgång till insatserna. Bedömning av behov av nämnda insatser kan bli olika för olika personer vilket kan försvåra tillgången till insatserna. Idag kan den enskilde på eget initiativ ta del av insatserna utan ett biståndsbeslut, vilket gör insatserna tillgängliga. Det finns också risk att kravet på kontakt med socialtjänsten på en stadsdelsförvaltning gör att vissa avstår från att ansöka om insatsen. Ytterligare en reflektion är att förslaget inte går i linje med kriterierna för IPS. För att metoden ska nå bästa resultat ska insatsen inte vara tidsbestämd, vilket detta förslag föreskriver. Den effekt som insatsen ska uppnå kan därmed utebli.

Jämställdhetsanalys

Det finns en ojämn fördelning mellan män och kvinnor med funktionsnedsättning avseende erhållna insatser. Inom socialpsykiatri finns en överrepresentation av kvinnor och det är fler kvinnor än män som beviljas insatsen sysselsättning. Det är däremot fler män än kvinnor som beviljas insatser enligt LSS. En möjlig orsak är att män i högre utsträckning har vissa diagnoser kopplade till personkrets 1 eller 2, exempelvis autism och utvecklingsstörning. Inom Alfa är könsfördelningen relativt jämn medan män är överrepresenterade inom Iwork.

Det är viktigt att kvinnor och män tillförsäkras lika villkor och förutsättningar att arbeta eller studera. Genom att individanpassade stödinsatser för arbete och studier föregås av ett biståndsbeslut finns möjlighet att följa upp fördelningen mellan könen. Det skapar förutsättningar att anpassa och skapa lika förutsättningar för båda könen att ta del av insatserna.

Barnrättsperspektiv

Förslaget som är föremål för denna remiss vänder sig till vuxna personer och berör därmed inte direkt minderåriga, men däremot indirekt. Utifrån ett barnrättsperspektiv är det viktigt att föräldrar får adekvat och lika stöd för att komma i arbete eller påbörja studier. Arbetslöshet och/eller ekonomiska svårigheter kan påverka föräldrars psykiska hälsa och mående, vilket i sin tur kan påverka barnen. Arbete, självförsörjning, social gemenskap och delaktighet har däremot positiv inverkan på den vuxnes livssituation och i förlängningen också på barnets tillvaro. Genom att det finns förutsättning för arbete och studier för vuxna skapas förutsättningar för en trygg tillvaro för barnen.

Ann-Christine Hansson
Stadsdelsdirektör
Kungsholmens
stadsdelsförvaltning

Anna Hamlin
Avdelningschef
Kungsholmens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss om beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL
2. Riktlinjer för särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2§ Socialtjänstlagen (SoL).

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Hansson, Stadsdelsdirektör	2023-04-11
Anna Hamlin, Avdelningschef	2023-04-11